

Izveštaj o radu za 2019. godinu Regionalne Agencije za Razvoj Istočne Srbije – RARIS

UVOD

Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije – RARIS osnovana je 28. marta 2007. na osnivačkoj Skupštini održanoj u Zaječaru, a registrovana 31. maja kao DOO kod Agencije za privredne registre.

RARIS je sa radom počeo 1. jula 2007. god.

Osnivači RARIS-a su gradovi Zaječar i Bor i opštine: Majdanpek, Kladovo, Negotin, Sokobanja, Knjaževac i Boljevac, Regionalna privredna komora, Fakultet za menadžment, Preduzeće za puteve Zaječari Timočki klub.

Programom rada definisana su sledeća strateška opredeljenja RARIS-a:

- Vizija: Balansiran i ujednačeniji regionalni razvoj u Srbiji
- Misija: Stvaranje, podrška i podsticanje regionalnog razvoja i stvaranje stimulativnog poslovnog okruženja u istočnoj Srbiji
- Cilj: Podrška razvojnim inicijativama zasnovana na institucionalnom umrežavanju i partnerstvima koja ima za cilj održivi razvoj istočne Srbije

TERITORIJA I CILJNA GRUPA

RARIS je svoje aktivnosti realizovao na teritoriji istočne Srbije – region Timočke krajine koji se sastoji od gradova Bora i Zaječara i opština: Boljevac, Sokobanja, Knjaževac, Majdanpek, Kladovo i Negotin.

Ciljne grupe RARIS-a su bile:

- Lokalne vlasti i njihove institucije, javna komunalna preduzeća i druge institucije i organizacije u nadležnosti lokalnih vlasti.
- Institucije u funkciji podrške biznis aktivnostima (Regionalna privredna komora, Biznis inkubatori, Udruženja preduzetnika i druge organizacije za podršku biznisu i poslovanju)
- Biznis sektor: preduzetnici, privredna društva, seoska turistička domaćinstva, poljoprivredna gazdinstva, i drugi nosioci poslovnih aktivnosti i poslovne aktivnosti uopšte
- Organizacije građanskog društva i druge organizacije iz lokalne zajednice

ZAKON O REGIONALNOM RAZVOJU

Za rad RARIS-a je od posebne važnosti Zakon o regionalnom razvoju. Po Zakonu o regionalnom razvoju (član 37) Regionalna razvojna agencija je privredno društvo ili udruženje osnovano za obavljanje poslova odnosno unapređenje regionalnog razvoja, koja je akreditovana, u skladu sa ovim Zakonom. Za region južne i istočne Srbije je po Zakonu predviđeno da se akredituju minimum tri Regionalne razvojne agencije.

Na osnovu 41. stav 2. Zakona o regionalnom razvoju („Službeni glasnik RS“, br. 51/09 i 30/10), i člana 42. stav 1. Zakona o Vladi („Službeni glasnik RS“, br. 55/05, 71/05-ispravka, 101/07 i 65/08), Vlada Srbije je donela UREDBU O UTVRĐIVANJU BLIŽIH USLOVA, KRITERIJUMA I NAČINA AKREDITACIJE I ODUZIMANJA AKREDITACIJE REGIONALNIM RAZVOJNIM AGENCIJAMA. Ovom Uredbom (član 2) utvrđuju se bliži uslovi, kriterijumi i način akreditacije privrednih društava i udruženja osnovanih za obavljanje poslova odnosno unapređenje regionalnog razvoja. Akreditacija se sprovodi radi uspostavljanja pravnog i institucionalnog okvira za planiranje, organizovanje koordiniranje i realizaciju razvojnih aktivnosti u cilju osiguranja kvaliteta i održivosti institucija koje se bave regionalnim razvojem u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju. RARIS je uspeo da postane prva Akreditovana Regionalna razvojna agencija u Srbiji, od 4. maja 2011. godine.

RARIS je takodje uspeo da postane prva Regionalna razvojna agencija koja je obnovila akreditaciju 16. maja 2013 godine, na period od 5 godina. RARIS je ponovo obnovio akreditaciju 19. jula 2018 na period od 5 godina.

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju svake godine Razvojna agencija Srbije vrši vrednovanje rada Akreditovanih regionalnih razvojnih agencija. Razvojna agencija Srbije je Odlukom od 13. decembra 2019 rad RARIS-a u prethodnoj godini vrednovala sa 67 poena, sa ocenom "odličan".

U skladu sa primenom Zakona o regionalnom razvoju su aktivnosti RARIS-a bile jednim delom bile okrenute i pomoći u implementaciji Zakona, pre svega kroz Programe koje je realizovala Razvojna agencija Srbije a u istočnoj Srbiji ih sprovodio RARIS.

Razvojna agencija Srbije je i ove godine učestvovala u sufinansiranju godišnje članarine jedinice lokalne samouprave zavisno od stepena razvijenosti na sledeći način:

- 1) u iznosu od 25% godišnje članarine za jedinice lokalne samouprave razvrstane u treću grupu po stepenu razvijenosti;
- 2) u iznosu od 50% godišnje članarine za jedinice lokalne samouprave razvrstane u četvrtu grupu po stepenu razvijenosti;
- 3) u iznosu od 75% godišnje članarine u devastiranim područjima.

Zahtev za sufinansiranje članarine za 2019-tu godinu su podnele opštine: Knjaževac, Negotin, Boljevac i Sokobanja.

RESURSI RARIS-a u 2019. godini

- Ljudski resursi

RARIS je 2019. godinu završio sa Direktorom, 3 projekt menadžera, 1 task menadžerom i 2 asistenta (InDoc centar i administracija).

Većina zaposlenih su sa velikim iskustvom na sličnim poslovima, sa širokim spektrom znanja koje je omogućilo pokrivanje veoma široke lepeze programa.

- Prostorno tehnički uslovi

Prostor za rad je obezbedjen u Poslovnom centru Razvojne agencije Srbije u Zaječaru. RARIS je sa RAS-om potpisao ugovor o zakupu poslovnog prostora. Tehnička opremljenost je uglavnom na zadovoljavajućem nivou.

AKTIVNOSTI RARIS-a u 2019. godini

Glavne aktivnosti koje je RARIS realizovao u 2019. su bile:

1. Aktivnosti na regionalnim projektima od strateškog interesa
2. Podrška pripremi lokalnih i regionalnih projekata
3. Priprema i implementacija drugih projekata
4. Podrška MSPP sektoru
5. Implementacija projekata za koje je obezbedjeno eksterno finansiranje
6. Promocija mogućnosti investiranja u region
7. Lobiranje i zastupanje interesa
8. Edukacija i obuka
9. Podrška Regionalnom razvojnom savetu
10. Jačanje kapaciteta RARIS-a
11. Tržišne aktivnosti

Sledi detaljan pregled po svim aktivnostima:

1. Aktivnosti na regionalnim projektima od strateškog interesa

- a) Regionalni centar za upravljanje čvrstim komunalnim otpadom

Opis potrebe
U regionu je prepoznata potreba da se uspostavi zajednički, regionalni centar za upravljanje čvrstim komunalnim otpadom
Aktivnost
<p>Na projektu se intenzivno radi nekoliko godina: U toku 2012. je usvojen plan detaljne regulacije regionalne deponije. U 2013-toj grad Zejačar je "izuzeo" 2,5 ha za potrebe izgradnje postrojenja za preradu animalnog otpada.</p> <p>U 2014-toj je potpisan novi Sporazum o zajedničkom upravljanju komunalnim otpadom između grada Zaječara i opština Majdanpek, Kladovo, Bor, Negotin, Knjaževac i Boljevac.</p> <p>U 2015-toj je formirano Koordinacioni odbor za sprovođenje Sporazuma. Koordinacioni odbor koji prati realizaciju Projekta je usvojio Akcioni plan za realizaciju Sporazuma i doneo odluku da će se projekat primarno finansirati kroz primenu Javno – privatnog partnerstva.</p> <p>Na bazi tih odluka RARIS je raspisao tender i oktobra 2015-te potpisao Ugovor sa Fakultetom tehničkih nauka iz Novog Sada za izradu Regionalnog plana upravljanja otpadom, Ugovora za njegovo sprovođenje i strateške procene uticaja regionalnog plana upravljanja otpadom na životnu sredinu.</p> <p>U toku 2018-te je završena izrada Regionalnog plana upravljanja otpadom, Ugovora za njegovo sprovođenje i Strateške procene uticaja regionalnog plana upravljanja otpadom na životnu sredinu. Ministarstvo je dalo saglasnost na Regionalni plan upravljanja otpadom i Stratešku procenu uticaja regionalnog plana upravljanja otpadom na životnu sredinu. Održana je prezentacija za odbornike i JKP Regionalnog plana upravljanja otpadom i Ugovora za njegovo sprovođenje 26. novembra u Zaječaru. Saglasnost za Regionalni plan upravljanja</p>

otpadom su na svojim Skupštinama u toku 2018-te godine dali: Kladovo, Zaječar, Boljevac, Bor, Negotin i Majdanpek a u toku 2019-te i opština Knjaževac

23. oktobra 2018 potpisan je Ugovor sa konsultantima za javno – privatno partnerstvo u procesu odabira privatnog partnera – operatera budućeg Regionalnog centra za upravljanje otpadom „Halovo“.

Konsultanti intenzivno rade na pripremi projekta JPP. Predlog projekta JPP je u više navrata razmatran na Koordinacionom odboru za sprovođenje projekta na kojem je i usvojen 11.10.2018. Nakon toga je počelo njegovo usvajanje na Većima opština i gradova uz davanje ovlašćenja Zaječaru da Predlog projekta JPP podnese zvanično državnoj komisiji za JPP. Do kraja godine saglasnost su dali: Zaječar, Bor, Negotin, Majdanpek i Boljevac

Koordinacioni odbor je usvojio i Sporazum o zajedničkom upravljanju komunalnim otpadom, koji su potom usvajale i Skupštine opština i gradova. Do kraja godine Sporazum su usvojili Zaječar, Bor, Negotin, Knjaževac, Boljevac i Majdanpek.

Održano je desetak bilateralnih sastanaka tim povodom, od kojih je najvažniji sastanak sa Ministrom za životnu sredinu na kojem doneti sledeći zaključci:

- Odluka (ODLUKA O ZAJEDNIČKOM OBEZBEĐIVANJU I SPROVOĐENJU UPRAVLJANJA OTPADOM "Sl. glasnik RS", br. 45/2018) da neke JLS voze otpad u neke Regionalne centre ima status privremene Odluke;

- Ministarstvo ima nameru da finansira izgradnju transfer stanice u Knjaževcu;

- Svaka JLS (pa i Knjaževac) treba da nastavi aktivnosti da učestvuje u zajedničkom projektu u svom regionu kojem pripada. Kada se steknu uslovi Knjaževac će prestati da vozi u Pirot i krenuti da vozi u Halovo;

Uplatu sredstva za finansiranje Ugovora u okviru zajedničke nabavke sa konsultantima za javno – privatno partnerstvo su izvršili Majdanpek, Bor, Negotin i Knjaževac.

Tokom godine je održano i više sastanaka sa različitim zainteresovanim stranama.

Ostvareni rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Ostvorena dalja podrška Koordinacionom odboru za izgradnju Regionalnog centra za upravljanje komunalnim otpadom u skladu sa njegovim potrebama i odlukama

Ostvareni rezultat:

- Pružena podrška Koordinacionom odboru za izgradnju Regionalnog centra za upravljanje komunalnim otpadom u skladu sa njegovim potrebama i odlukama

b) Gasifikacija

Opis potrebe

Nedostatak gasne infrastrukture u regionu otežava rad postojeće privrede i predstavlja značajno ograničenje za dovođenje investicija u region. Dodatno, usled male pokrivenosti teritorije urbanih područja centralnim sistemima daljinskog grejanja, zagađenost vazduha i negativni uticaji gasova nastalih loženjem tokom zimskih meseci su visoki.

Aktivnost

RARIS je pratio dalje aktivnosti na polju gasifikacije koje se dešavaju i tražiti mogućnosti povezivanja našeg regiona.

Ostvareni rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Traženje mogućnosti nastavka izrade dokumentacije za magistralni gasovod
- Održavanje kontakta sa odsecima rudarstva i energetike u odgovarajućim ministarstvima

Ostvareni rezultat:

- Obzirom na izgradnju Turskog toka nije bilo moguće definisati novu poziciju regiona
- Nije postojao jasno artikulisan interes u regionu za dalje lobiranje. Održavani kontakti sa odsecima rudarstva i energetike u odgovarajućim ministarstvima

c) Unapredjenje regionalnog vodosnabdevanja

Opis potrebe

Tokom 2015-godine je započeta regionalna saradnja na temu unapređenja vodosnabdevanja u Borskom i Zaječarskom okrugu.

Cilj ove aktivnosti je bolja koordinacija u pripremi i realizaciji projekata usmerenih na unapredjenje vodosnabdevanja u regionu

Aktivnost

RARIS je 2015-te u saradnji sa svim JKP iz regiona izradila Analizu potreba i mogućnosti unapređenja vodosnabdevanja u istočnoj Srbiji. Na bazi te Analize su obavljene konsultacije sa Načelnicima upravnih okruga i predstavnicima lokalnih samouprava iz oba okruga kao i sa Institutom "Jaroslav Černi". Institut "Jaroslav Černi" je krajem 2015-te izradio Program mera i mogućnosti za unapređenje vodosnabdevanja u istočnoj Srbiji koja je predložila moguća konkretna rešenja za unapređenje vodosnabdevanja područja istočne Srbije.

Tim povodom je 11 februara 2016.god u Zaječaru održana zajednička sednica Saveta Borskog i Zaječarskog upravnog okruga na kojoj su učestvovali predstavnici svih lokalnih samouprava i JKP iz Borskog i Zaječarskog okruga, kao i predstavnici Direkcije za vode, Srbija voda i Instituta "Jaroslav Černi".

Na sednici su jednoglasno doneti sledeći zaključci

1. Uspostavlja se međuopštinska saradnja za unapređenje vodosnabdevanja u Borskom i Zaječarskom upravnom okrugu. Za vođenje procesa međuopštinske saradnje je zadužen Operativni tim koga čine Načelnici Borskog i Zaječarskog upravnog okruga i direktor RARIS-a.
2. Predlaže se izrada Studije o mogućnostima dugoročnog rešenja vodosnabdevanja svih naseljenih mesta istočne Srbije. Od Direkcije za vode se očekuje da finansira izradu ove Studije.

U 2017-toj je zatraženo da Direkcija za vode finansira Studiju o mogućnostima dugoročnog rešenja vodosnabdevanja svih naseljenih mesta istočne Srbije. Direkcija je ovaj zahtev odbila sa obrazloženjem da će se ova situacija analizirati na nacionalnom nivou.

U 2019-toj je obavljeno više konsultacija bez definisanja mogućih zajedničkih aktivnosti.

Ostvareni rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Traženje mogućnosti nastavka izrade dokumentacije unapredjenje regionalnog vodosnabdevanja
- Održavanje kontakta sa nadležnim organima i zainteresovanim stranama

Ostvareni rezultat:

- Tražena je mogućnosti nastavka izrade dokumentacije unapredjenje regionalnog vodosnabdevanja
- Održavani su kontakti sa nadležnim organima i zainteresovanim stranama

d) Rečna linija Beograd - Djerdap

Opis potrebe
<p>Jedan od najvećih problema za valorizaciju turističkih potencijala Dunava je nepostojanje rečnog saobraćaja na potezu Beograd – Đerdap. Ovakva rečna linija bi dodatno podigla turističku atraktivnost svih turističkih lokacija duž Dunava.</p> <p>Pet opština Donjeg Podunavlja, Nacionalni park Đerdap i RARIS su 2014-te pokrenuli inicijativu za uspostavljanje rečne linije Beograd – Đerdap.</p>
Aktivnost
<ul style="list-style-type: none"> - Izradjena je Analiza mogućnosti uspostavljanja rečne linije Beograd – Djerdap 2013-te godine. Studija je definisala transportno sredstvo, predložila optimalnu rutu i dala finansijske pokazatelje. Ova Analiza je finansirana od strane EU u okviru projekta „TRANSDANUBE“. - Od Analize se očekivalo da predloži najbolje transportno sredstvo za prevoz, relativno malog broja putnika (do 100 osoba) uz mogućnost utovara bicikli, u kratkom vremenskom intervalu. Nakon analize više različitih transportnih jedinica odabran je hoverkraft. Hoverkraft je potpuno amfibijsko sredstvo na vazdušnom "jastuku", koja istu rutu prelazi tri i više puta brže u odnosu na konvencionalni brod. - Započeti su razgovori oko uspostavljanja rečne linije i identifikovali dve opcije: privatni operater ili zajedničko preduzeće koje će formirati lokalne samouprave i drugi zainteresovani partneri. - Pet opština Donjeg Podunavlja su zvanično iskazale spremnost da ovaj projekat podrže uz obezbeđenje potrebne lokalne komunalne infrastrukture. - Početkom 2017-te je formirana Radne grupe za koordinaciju aktivnosti na projektu uspostavljanja rečnog putničkog saobraćaja na relaciji Beograd – Đerdap". U sastav Radne grupe su ušli predstavnici Ministarstva zaduženih za saobraćaj, turizam i životnu sredinu, Agencije za luke kao i predstavnici opština Kladovo, Veliko Gradište i Majdanpek, dok je RARIS sekretarijat Radne grupe. - U 2018-toj je RARIS pripremio projekat za izradu Prethodne studija opravdanosti uspostavljanja rečne linije kojim je konkurisano kod Ministarstva turizma, ali projekat nije odobren. - U 2018-toj je organizovana poseta Twin City Liner koji vozi od Beča do Bratislave kao i više sastanaka sa JRB i drugim zainteresovanim stranama. - U 2019-toj se Radna grupa nije sastajala. Potrebno je utvrditi jasnu zainteresovanost za dalju realizaciju projekta
Ostvareni rezultat u 2019.
<p>Očekivani rezultat: Pružanje podrške Radnoj grupi za koordinaciju aktivnosti na projektu uspostavljanja rečnog putničkog saobraćaja na relaciji Beograd – Đerdap" u skladu sa njenim potrebama. Ostvareni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Radna grupa se nije sastajala tokom 2019-te te nije bilo moguće definisati aktivnosti • Održavani su kontakti sa nadležnim organima i zainteresovanim stranama

e) Standardizacija usluga LER kancelarija

Opis potrebe

Na teritoriji koju pokriva RARIS je aktivno više Odeljenja/Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj (u daljem tekstu: LER kancelarija) na lokalnom nivou. LER kancelarije postoje u: Zaječaru, Sokobanji, Kladovu, Negotinu i Boljevcu. U Knjaževcu radi Lokalna agencija za razvoj, a u Majdanpeku Fondacija za LER.

LER kancelarije su se u prethodnoj godini, uglavnom, bavile pripremom opštinskih projekata kojima se aplicira za dodatna sredstva po konkursima ministarstava, EU Pro programa i prekograničnih programa.

Aktivnost

U prethodnim godinama realizovane su značajne aktivnosti na polju jačanja LER kancelarija i zaposleni u njima su obučeni za kvalitetni rad, ali, u poslednjih par godina, zbog odlaska nekih zaposlenih i dolaska novih ljudi, kao i restrukturiranja i promena u pojedinim kancelarijama, javlja se potreba za dodatnim jačanjem njihovih kapaciteta.

U toku 2019. godine prioritet je bio saradnja i razmena informacija između RARIS-a i LER kancelarija kao i obuka za upravljanjem projektnim ciklusom. U tom cilju LER kancelarije su redovno informisane o dostupnim finansijskim izvorima, a za predstavnike LER kancelarija i zaposlene u lokalnoj samoupravi održan je trening za upravljanje projektnim ciklusom – U Boru, Hotel Albo, 15. i 16. oktobra kome je prisustvovalo 28 učesnika

Ostvareni rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Ojačani kapaciteti LER kancelarija u skladu sa potrebama jedinica lokalne samouprave

Ostvareni rezultati:

- Ojačani kapaciteti LER kancelarija i sproveden trening za ukupno 28 predstavnika LER kancelarija

f) Jačanje regionalne turističke konkurentnosti

Opis potrebe

Razvoj turizma u istočnoj Srbiji je prepoznat kao jedan od strateških ciljeva u svim lokalnim i regionalnoj strategiji razvoja Timočke Krajine i u skladu sa tim predložene su mere i aktivnosti za sledećih nekoliko godina u kojima se ta strateška dokumenta implementiraju. U proteklih nekoliko godina su realizovani projekti koji su skrenuli pažnju na prirodne i kulturne atraktivnosti ovoga kraja koje se polako stavljaju u funkciju razvoja turističkog proizvoda, a region je počeo da postaje prepoznatljiv i investitorima koji žele da ulažu u razvoj turističkih kapaciteta. Identifikovana su tržišta koja iskazuju stalni rast i to pre svega tržišta Bugarske i Rumunije

Aktivnost

U 2019. godini je nastavljena dugoročna i održiva saradnja u regionu za jačanje regionalne turističke ponude i podizanje konkurentnosti turističkih proizvoda. Saradnja se odvija sa svih 8 turističkih organizacija iz regiona. RARIS je sa partnerima iz regiona otpočeo dugorčni koncept zajedničke turističke ponude regiona na identifikaciji par „realnih“ turističkih proizvoda, na njihovom definisanju, razvoju i promociji. Saradnja je nastavljena kroz realizaciju projekata, uspostavljanje regionalne web platforme „Visit East Serbia“, nastupa na sajmovima turizma u Beogradu i Krajovi i kroz redovni ciklus edukacija u kome su učestvovali turistički poslenici iz svih 8 opština/gradova iz istočne Srbije.

U okviru toga je urađeno:

- Početkom godine, RARIS i Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija – sektor za turizam predstavili su Konkurs ministarstva za dodelu subvencija i transfera za finansiranje projekata razvoja turizma u 2019. godini. kako bi omogućili da se JLS

osnivači RARIS-a blagovremeno informišu o mogućnostima koje konkurs nudi. Akcenat je bio na mogućnostima koje konkurs nudi za finansiranje infrastrukturnih projekata, što je rezultovalo sa nekoliko infrastrukturnih projekata koji su podneti i koje je ministarstvo finansiralo u istočnoj Srbiji.

- RARIS je u partnerstvu sa 8 TO iz istočne Srbije i Klasterom ruralnog turizma – Čarolija istoka realizovao projekat „Edukacije u funkciji razvoja turizma istočne Srbije“ U okviru projekta održano je niz edukacije iz turizma.
- Nastavljena je saradnja sa Sektorom turističke inspekcije ministarstva – odeljenjem u Nišu. Donošenjem Zakona o ugostiteljstvu uveden je novi načina poslovanja smeštajnih ugostiteljskih objekata u domaćoj radinosti i u seoskom turističkom domaćinstvu. Pre početka primene Zakona, u 6 opština istočne Srbije RARIS i turistička inspekcija su organizovali edukacije na kojima su turističkim radnicima predstavili sve novine i olakšani način poslovanja koje Zakon donosi
- Pripremljena je i predstavljena turističkim radnicima istočne Srbije „Analiza dostupnosti i vidljivosti turizma istočne Srbije na internetu“
- Sa partnerima iz Bugarske počeli su da se realizuju projekti na uspostavljanju prekograničnog puta vina i unapredjenja biciklističkog turizma.
-

Tokom 2019 godine u procesu uspostavljanja dugoročne i održive saradnje u regionu za jačanje regionalne turističke ponude i podizanje konkurentnosti turističkih proizvoda učestvovalo je više od 35 zainteresovanih strana i to:

- Pružaoci usluga u turizmu
- Lokalne turističke agencije
- Turistička inspekcija
- Institucije nadležene za kulturno istorijske lokalitete i prirodne znamenitosti
- Lokalne turističke agencije
- Strukovne i druge organizacije

Pružana je podrška radu Klastera ruralnog turizma Čarolija istoka da pripremi projekte i konkuriše kod Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija.

RARIS je dodatno unapredio Regionalnu turističku web platformu „Visit East Serbia“ sa ciljem da aktivno promoviše turističku ponudu istočne Srbije i predstavi turistima najbolje što naš region ima. Web platforma se sastoji od:

- web sajta www.visiteastserbia.rs
- facebook strane na srpskom <https://www.facebook.com/visiteastserbia>
- facebook strane na engleskom: <https://www.facebook.com/visiteastserbiaint/>
- instagram naloga <https://www.instagram.com/visiteastserbia>
- YouTube kanala <http://skr.rs/dUr>

Web platforma je postavljena u junu 2018 te godine u saradnji sa 8 turističkih organizacija istočne Srbije. Tokom 2018-te i 2019-te godine postignuti su odlični rezultati sa ovakvim vidom promocije, na društvenim mrežama ima više od 15.000 pratilaca i po tome je najpraćenija turistička stranica u regionu i treća u Srbiji, postove VES stranice je na Facebooku videlo više od 840.000 ljudi, web sajt broji više od 60.000 klikova mesečno. Sajta je preveden i na engleski RARIS je tokom 2019-te imao zapažen nastup na sajmovima turizma u Beogradu i Krajevima.

Ostvareni rezultati u 2019.

Očekivani rezultat:

- Nastavljen proces dugoročne i održive saradnje u regionu za jačanje regionalne turističke ponude i podizanje konkurentnosti turističkih proizvoda
- Pružena podrška radu asocijacijama u turizmu

<ul style="list-style-type: none"> • Unapređena regionalna turistička web platforma „Visit East Serbia“ <p>Ostvareni rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nastavljen je proces uspostavljanja dugoročne i održive saradnje u regionu za jačanje regionalne turističke ponude i podizanje konkurentnosti turističkih proizvoda. • Učešće u procesu uzelo više od 45 zainteresovanih strana (turističke organizacije, pružaoci usluga u turizmu, turističke agencije, institucije nadležne za kulturne lokalitete i prirodne znamenitosti i dr.) • Pružena je podrška radu asocijacijama u turizmu • Unapređena je Regionalna turistička web platforma „Visit East Serbia“ za aktivnu promociju turističke ponude regiona
---

g) Ruralni razvoj

Opis potrebe
Ruralni razvoj svakako je veoma bitan deo sveobuhvatnog društveno - ekonomskog razvoja regiona. RARIS je od 2010. član u Asocijaciji RuralNet (Nacionalna Mreža za ruralni razvoj) kroz koju se odvija razmena informacija i koordinacija na nacionalnom nivou.
Aktivnost
<p>Tokom 2019. godine RARIS je nastavio da radi na polju ruralnog razvoja. S obzirom na to da je finansiranje Mreže za ruralni razvoj prekinuto od strane Ministarstva poljoprivrede, aktivnosti u ovom delu su znatno smanjene nego proteklih godina, ali Mreža je nastavila da funkcioniše, a u Upravnom odboru od pet članova, je i predstavnik RARIS-a</p> <p>U ovoj oblasti, RARIS je tokom 2019. godine organizovao i promociju javnog poziva za finansiranje izrada strategija Lokalnih akcionih grupa u okviru LEADER programa. Prezentacija ovog javnog poziva za predstavnike JLS iz regiona održana je u Zaječaru 13. juna, a prezentaciji su prisustvovali predstavnici grada Zaječara i opština Boljevac i Negotin, a informacija i uputstva o ovome su distribuirani svim opštinama.</p> <p>Kao rezultat ove aktivnosti, opštine Sokobanja i Boljevac su formirale lokalnu akcionu grupu koja je aplicirala po ovom pozivu, a u tom procesu, RARIS je aktivno pružao podršku. Očekuje se da u 2020. ovom novoformiranom LAG-u budu odobrena sredstva za izradu strategije, a inicijativa je pokrenuta i da Grad Zaječar sa opštinom Knjaževac takođe oformi LAG.</p> <p>Informacije o IPARDu su prosledjivane potencijalno zainteresovanim korisnicima uz pružanje pojašnjenja oko procedura i postupka aplikacije</p> <p>Takođe, RARIS je u 2019. godini, kao član Radne grupe za Poljoprivredu i ruralni razvoj, sigurnost hrane i fitosanitarna politika, ribarstvo Nacionalnog Konventa o EU, aktivno učestvovao u njenom radu.</p>
Ostvareni rezultat u 2019.
<p>Očekivani rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Učešće u aktivnostima u okviru Nacionalne Mreže za ruralni razvoj, odnosno podrška i učešće u mogućim zajedničkim projektima. <p>Ostvareni rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Promovisan LEADER program i pružena aktivna podrška u formiranju jednog LAG-a (Boljevac i Sokobanja) i pripremi aplikacije za obezbeđenje sredstava za izradu strategije LAG. - Pružena podrška u pripremi zajedničkih projekata u okviru Asocijacije RuralNet (Nacionalna Mreža za ruralni razvoj)

h) Uspostavljanje veza sa dijasporom

Opis potrebe
Naš region karakteriše veliki procenat stanovništva na privremenom radu u inostranstvu, Najveći broj njih živi i radi u Austriji, (procene su da ih ima više od 30.000 samo iz ovog regiona), ali ih takođe ima i u Nemačkoj, Švajcarskoj, Francuskoj, zemljama Skandinavije i dr. Iskustvo i ekonomski potencijal naše dijaspore nije dovoljno iskorišćen. Iako veliki broj njih izražava želju da se vrati u zemlju i otpočne neki posao, to se retko dešava. Jedan od osnovnih problema koji se javljaju kod kategorije tih ljudi kao potencijalnih investitora je nedovoljna informisanost o mogućnostima i šansama za otpočinjavanje i razvoj biznisa u ovom delu Srbije. Čak i oni koji žele da investiraju u Srbiji nisu dovoljno upoznati sa trendovima, propisima i mogućnostima tog ulaganja
Aktivnost
U 2019. godini RARIS je nastavio sa realizacijom aktivnosti usmerenih ka našoj dijaspori. Nastavak projekta ICMPD (International Centre for Migration Policy Development) odobren je za finansiranje kod Austrijske Razvojne Agencije ADA. Najavljeno je da će realizacija projekta početi početkom 2020. godine, a RARIS bi u projektu trebalo da ima značajnu ulogu lokalnog partnera. RARIS je u 2019. godini realizovao i projekat KAKO ZAPOČETI BIZNIS IZ DIJASPORE u saradnji sa Timočkim klubom iz Knjaževca. Projekat je finansiran od strane Uprave za saradnju s dijasporom i Srbima u regionu. Aktivnosti projekta imale su za cilj da dodatno pojašne procedure pokretanja i vođenja biznisa u Srbiji i na taj način pomognu potencijalno zainteresovanima da investiraju u biznis u zavičaju. To se postiglo izradom vodiča za dijasporu KAKO POKRENTI BIZNIS U SRBIJI koji je dostupan zainteresovanima na sajtu RARIS-a i Timočkog kluba. Na lokalnom nivou RARIS je zainteresovanim predstavnicima dijaspore pružao informacije i savetodavne usluge za realizaciju svojih aktivnosti i pokretanje posla u zavičaju – povratnik iz Slovenije registrovao firmu za proizvodnju (automobilska industrija) u Boru
Ostvareni rezultat u 2019.
Očekivani rezultat: <ul style="list-style-type: none"> • Organizovan najmanje jedan skup sa dijasporom na kome se razgovara o mogućnostima za unapredjenje saradnje • Pružena savetodavna podrška predstavnicima dijaspore koji pokreću biznis u Srbiji Ostvareni rezultati u 2019: <ul style="list-style-type: none"> • RARIS aktivno učestvovao u pripremi novog projekta ICMPD u okviru kojeg je organizovano više skupova; • Pružena savetodavna podrška predstavnicima dijaspore koji pokreću biznis u Srbiji

i) Regionalno brendiranje

Opis potrebe
Region istočne Srbije, u uslovima oštre tržišne konkurencije i ekonomskog zaostajanja za razvijenim delovima Srbije, mora sam da preuzme odgovornost za sopstvenu budućnost. Formiranje i uspostavljanje regionalnog brenda istočne Srbije samo je jedan korak napred u tom smislu, ali je on neophodan iz nekoliko razloga:

- Učiniti region istočne Srbije prepoznatljivijim i pozicionirati ga na domaćem, a u kasnijim fazama i na međunarodnom tržištu
- Istaknuti konkurentne prednosti regiona istočne Srbije
- Zainteresovati potrošače za regionalne proizvode i usluge; forsirati „želju“ kupaca da kupuju „svoje“ proizvode.
- Definirati paletu proizvoda i usluga koja garantuje određeni kvalitet

Aktivnost

Tokom 2019, RARIS je, nakon potpisivanja ugovora i svečane dodele sertifikati na Gala svečanosti u Pozorištu "Zoran Radmilović", 28. novembra 2018. za prvih 10 sertifikovanih partnera, nastavio sa promocijom Regionalnog brenda i proširio njihov broj. Na svečanosti u prostorijama RARIS-a, održanoj 13. juna 2019. dodeljena su 4 nova sertifikata Regionalnog brenda istočne Srbije „Balcanica Superior“. Uslove za pravo korišćenja brenda ispunili su pivnice „C'est La Vie“ iz Rajca i „Jovanović“ iz Rogljeva, kao i „Atrijum“ Apartmani i Restoran „Jezero“ iz Kladova.

Na taj način oni su se pridružili kompanijama koji su prestižni status sertifikovanog partnera stekli ranije: "Timomed" - Knjaževac, Vinarija RAJ - Negotin, Adonis – Sokobanja, Vinarija Matalj – Negotin, Hotel "Albo" - Bor, Restoran "Župan" – Sokobanja, "MDS" – Knjaževac, Etno selo "Gostoljublje" – Negotin, "SCS Plus" - Knjaževac, "Frutimo" – Knjaževac.

Regionalni brend istočne Srbije „Balcanica Superior“ predstavljen je 12. i 13. septembra, u Štipu (Severna Makedonija) na međunarodnoj konferenciji „Primeri dobre prakse u regionalnom razvoju“.

Ova dvodnevna međunarodna konferencija je okupila stotinak učesnika iz tri zemlje. Balcanica Superior je predstavljena kao jedinstveni primer dobre prakse iz Srbije.

Postavljena je prva polica sa proizvodima brenda u hotelu Stara planina.

U decembru je pokrenuta i ciljana promocija Regionalnog brenda za hotele, restorane i turističke agencije. Poruke sa specificiranom ponudom su poslate na 640 adresa elektronske pošte. Teritorija koja je bila u fokusu je Grad Beograd. Od toga, poruke su poslate na adrese 320 turističkih agencija, 210 hotela i 110 restorana. Paralelno sa slanjem e-mail poruka, objavljeni su plaćeni oglasi na Google i Facebooku koje je videlo 173.513 na Google i 21.216 na Facebook-u.

Sve informacije o regionalnom brendu Istočne Srbije "Balcanica Superior" nalaze se na sajtu www.balcanicasuperior.rs.

Ostvareni rezultat u 2019.

Očekivani rezultati u 2019. su bili:

1. Intenzivirana promocija Regionalnog brenda i sertifikovanih partnera
2. Organizovan nastup i predstavljanje Regionalnog brenda na minimum jednom događaju

Ostvareni rezultati u 2019:

1. Zaključena su 4 nova ugovora sa kompanijama iz istočne Srbije koje su dobile status „Sertifikovani partner“
2. Regionalni brend istočne Srbije „Balcanica Superior“ predstavljen je u Štipu (Severna Makedonija) na međunarodnoj konferenciji „Primeri dobre prakse u regionalnom razvoju“
3. " Pokrenuta je ciljana promocija Regionalnog brenda za hotele, restorane i turističke agencije (email ponuda distribuirana na 640 adresa, Google oglase videlo je 173.513 ljudi, a Facebook kampanju 21.216)

j) Poslovna infrastruktura

Opis potrebe
Neophodno je raditi na jačanju i uspostavljanju nove poslovne infrastrukture kako bi se podigao nivo podrške razvoju preduzetništva
Aktivnost
Tokom 2019-te su nastavljene aktivnosti na ovom polju. U okviru Projekta koji je finansirao RAS je izradjena Analiza mogućnosti unapredjenja poslovne infrastrukture u regionu koja je dala smernice dalje aktivnosti. Organizovano je Studijsko putovanje u Hrvatsku na ovu temu. U saradnji sa zainteresovanim osnivačima inicirana su 3 projekta: <ul style="list-style-type: none"> - Tehnološki inkubator u Boru – napravljen je inicijalni predlog i pripremljen projektni zadatak za odabir konsultanata za izradu koncepta rešenja Tehnološkog inkubatora. - Start-up centar u Boru – napravljen koncept projekta - Trening/Start-up centar prehrambene industrije u Knjaževcu – pružena je pomoć prilikom izrade projektne dokumentacije koju je finansirao program EU Pro Osim na ova 2 projekta razgovarano je i sa drugim osnivačima zainteresovanim za identifikaciju i pripremu projekata poslovne infrastrukture
Očekivani rezultat u 2019.
1. Nastaviti aktivnosti na identifikaciji projekata poslovne infrastrukture u saradnji sa zainteresovanim osnivačima 2. Pružena pomoć u pripremi najmanje 2 projekta
Ostvareni rezultat u 2019.
1. Nastavljene aktivnosti na identifikaciji projekata poslovne infrastrukture u saradnji sa zainteresovanim osnivačima 2. Pružena pomoć u pripremi 3 projekta

2. Podrška pripremi lokalnih i medjuopštinskih projekata

Opis potrebe
Neophodno je pripremiti dovoljno veliki broj kvalitetnih projekata spremnih za finansiranje kako bi se mogla apsorbovati sredstva EU kada budu bila dostupna. U poslednjih par godina povećali su se kapaciteti RARIS da pruži i neposrednu podršku opštinskom i medjuopštinskom razvoju kroz kreiranje i razradu projektnih ideja, kroz pomoć pri prioritizaciji projekata, izradi prethodnih studija opravdanosti i studija opravdanosti, kao i kroz pomoć i podršku pri izradi razne druge projektne dokumentacije.
Aktivnost
Predstavnici RARIS pružaju pomoć opštinama u pripremi opštinskih, medjuopštinskih i regionalnih infrastrukturnih projekata za dalje finansiranje kroz sledeće aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> • pomoć pri odabiru i razradi projektne ideje • priprema predloga projekta • definisanje ciljeva projekta, aktivnosti i rezultata • pomoć pri određivanju vremenskog plana projekta i budžeta projekta • podrška obezbeđenju sredstava za izradu projektne dokumentacije, odnosno investiciono-tehničke dokumentacije, uključujući idejne i glavne projekte, studije opravdanosti, studije uticaja na životnu sredinu i sl.

RARIS je pomagao lokalnim samoupravama da uspostave saradnju za realizaciju infrastrukturnih projekata prema međunarodnim ili domaćim organizacijama finansijskim institucijama ili drugim telima, kao što su: JP Putevi Srbije, SDC, MISP, KWF, MICLP, PUM...

U toku 2019. pomoć je pružana sledećim projektima:

- Izgradnja regionalnog centra za upravljanje otpadom Halovo;
- Unapredjenje regionalnih puteva
- Uspostavljanje rečne linije Beograd - Djerdap;
- Priprema zajedničkog projekta unapredjenja vodosnabdevanja
- Razvoju projektne ideje za Tehnološki park u Boru,
- Pripremi projekta Start-up centar prehrambene industrije u Knjaževcu
- Uspostavljanje rent a bike sistema
- Uspostavljanje prekograničnog puta vina Duh Balkana

Ostvareni rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Pružena podrška za najmanje 3 projekata

Ostvareni rezultati:

- Pružena podrška za 8 projekata

3. Priprema i implementacija drugih projekata

Opis potrebe

RARIS je nastavio da radi na pripremi različitih predloga projekata u skladu sa potrebama regiona i mogućnostima za obezbeđivanje sredstava za njihovu implementaciju.

Aktivnost

RARIS je tokom 2019 pripremio 8 projekata:

1. HUB4U Entrepreneurial Hubs for Underground Heritage-Led Communities , Horizon 2020, Call: H2020-SC5-2018-2019-2020, (Greening the economy in line with the Sustainable Development, Goals (SDGs)), Topic: SC5-20-2019, Type of action: IA, Proposal number: SEP-210570001, odbijen
2. EUROPE FOR CITIZENS - 2.2: Network of Towns; New Narrative for European Remote Rural Areas - NEW ERA; odbijen
3. Danube Intereg Program Priority 2, Programme priority specific objective SO 2.2 Foster sustainable use of natural and cultural heritage and resources.. Project: Creative Recreation - Development of Innovative Sustainable Tourism Policies in the Danube Area based on the Creative Tourism Experience Potential. Lead partner: Business Support Centre for Small and Medium Enterprises-Ruse, odbijen
4. Edukacije u funkciji razvoja turizma istočne Srbije – podnet Ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija, odobren
5. „Local Climate Adaptation Ambassadors in Serbia (CLAAS)“. Vodeći partner Carpathian Development Institute (CDI) iz Košica, Slovačka a RARIS je partner iz Srbije. Projekat podnet za finansiranje kod "SlovakAid", odbijen

6. Go Cohesion! - Future strengthening the capacities of institutions and organizations at local level to participate in development and implementation of EU cohesion policy in the Republic of Serbia, kod Ambasade Bugarske, na čekanju   7. GO DIGITAL! Digital transformation of Tourism & Leisure industry in Eastern Serbia. Podnet kod EU Pro Public Call for Proposals for Business Support Organisations (CFP 05-2019), odobren   8. Jačanje kapaciteta za razvoj preduzetničke infrastrukture (RARIS i Opština Knjaževac) – Program za unapređenje saradnje i podizanje kapaciteta na regionalnom i lokalnom nivou RAS, odobren

Ostvareni rezultat u 2018.

Očekivani rezultat: Pripremljeno najmanje 5 međuopštinskih ili regionalnih projekata.

Ostvareni rezultat: Pripremljeno 8 predloga projekata. Od njih 8:

- odobrena za finansiranje njih 3
- odbijena za finansiranje su 4
- na čekanju je 1 projekat

4. Podrška MSPP sektoru

U 2019. godini podrška MSPP sektoru je bila ponuđena kroz sledeće programe:

- a) Podrška početnicima u biznisu - START UP
- b) Program Inovativnim MSPP
- c) Mentoring preduzeća
- d) Podrška MSPP za subvencionisane kredite
- e) Podrška izvozno orijentisanim preduzećima – RAS
- f) Pružanje informacija
- g) Konsalting
- h) Obuke
- i) Program podrške razvoju konkurentnosti malih i srednjih preduzeća i preduzetnika
- j) Promocije
- k) Program podrške ženskom preduzetništvu

Napomena:

Programi rada sa MSPP sektorom u 2019. godini regulisani su Uredbom o utvrđivanju Programa standardizovanog seta usluga za mikro, mala i srednja preduzeća i preduzetnike u 2019. godini, donešenoj na sednici Vlade Republike Srbije održanoj 18. 01. 2019. godine.

Ova grupa aktivnosti je bila u najvećoj meri podržana sa nacionalnog nivoa kroz tzv „Standardizovani set usluga“ - SSU. Standardizovani set usluga za akreditovane regionalne razvojne agencije predstavlja pet grupa standardizovanih usluga, i to:

- 1) informacije
- 2) obuke
- 3) konsalting
- 4) promociju
- 5) Mentoring

Neposredni korisnici sredstava mogu bile su isključivo akreditovane regionalne razvojne agencije (ARRA), koje je akreditovala Nacionalna agencija za regionalni razvoj (u daljem tekstu: Nacionalna agencija) u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju ("Službeni glasnik RS", br. 51/09 i 30/10) i Uredbom o utvrđivanju uslova, kriterijuma i načina akreditacije za obavljanje poslova regionalnog razvoja i oduzimanja akreditacije pre isteka roka na koji je izdata ("Službeni glasnik RS", br. 74/10 i 4/12).

Program sprovodi Ministarstvo privrede u saradnji sa RAS. Finansijska podrška preduzetnicima realizovana je kroz programe Ministarstva privrede. Kroz te programe na teritoriji Borskog i Zaječarskog okruga su opredeljena sredstva za 1 preduzetnika u ukupnom iznosu od 526.157 dinara. Za određene pozive nije ispunjen planiran broj prijava (aplikacija) zbog odustajanja određenog broja preduzetnika ili nedovoljnog broja bodova prilikom ocenjivanja aplikacija. Do odustajanja je došlo zbog nemogućnosti ispunjavanja uslova konkursa. Neispunjenje planiranog u programima popravila je velika zainteresovanost MSPP za Program subvencionisane nabavke opreme gde je 9 MSPP dobilo subvencionisane kredite u iznosu od 23.681.718,68 dinara.

a) Podrška početnicima u biznisu – START UP

Opis potrebe
U oblasti istočne Srbije trenutno posluje preko 7.500 preduzetnika i pravnih lica. Zbog teških uslova poslovanja taj broj je u blagom opadanju, tako da se najveći deo aktivnosti vezanih za podršku MSP sektoru bazira na pomoći mladim preduzetnicima i ljudima koji bi da počnu biznis i olakšavanju pristupa „START-UP“ kreditima Fonda za razvoj Republike Srbije i subvencijama za samozapošljavanje NSZ (Nacionalne službe za zapošljavanje). Projekat se realizuje u saradnji sa Razvojnou Agencijom Srbije (RAS) koja će pružati sve potrebne informacije i pomoć u vezi realizacije aktivnosti i upravljati procesom finansiranja i nadzora realizovanih aktivnosti.
Ostvareni rezultat u 2019.
<p>Očekivani rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promovisanje samozapošljavanja kroz počinjanje sopstvenog biznisa kao jedan od modela za rešavanje problema nezaposlenosti u regionu Istočne Srbije • Održano 5 obuka za izradu biznis plana za „Start-Up“ kredite i subvencije NSZ • Preko 50 lica zainteresovanih za počinjanje sopstvenog biznisa obučeni za izradu biznis plana za „Start –UP“ kredite i subvencije NSZ • Pružena podrška u pripremi aplikacija za preko 5 zahteva za „Start-Up“ kredite <p>Ostvareni rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samozapošljavanja kroz počinjanje sopstvenog biznisa kao jedan od modela za rešavanja problema nezaposlenosti u regionu istočne Srbije promovisano kroz držanje promocija, konferenciju za medije i u javnim nastupima • Održano 11obuka za početnike u biznisu – Start Up • Obučeno 129 lica zainteresovanih za započinjanje sopstvenog biznisa i za izradu biznis plana za „Start –UP“ kredite i subvencije NSZ • Pružena pomoć za izradu 15 biznis planova za kredite Fonda za razvoj i subvencije NSZ

b) Program Inovativnim MSPP

Opis potrebe
Nizak nivo inovativnih brzorastućih preduzeća je takođe jedan od registrovanih problema preduzeća koja posluju na teritoriji Istočne Srbije. Ovaj problem je izazvan i nedostatkom

znanja i informacija i nedostatkom finansijskih sredstava u cilju brzog razvoja i uvođenja inovacija. Kroz konkurs na nacionalnom nivou, koordiniran od strane RAS, omogućiće se pružanje podrške kod uspešnih malih i srednjih preduzeća putem finansijske pomoći.

Očekivani rezultat u 2019.

- Pomoć u pripremi prijava za konkurs za razvoj inovativnosti
- Najmanje 1 odobren zahtev sa ukupnom vrednošću od preko 200.000 dinara.

Ostvareni rezultat u 2019.

- U 2019. godini nije raspisivan poseban poziv za podršku inovativnim preduzećima.

c) Mentoring preduzeća

Opis potrebe

U okviru programa nefinansijske podrške preduzećima i preduzetnicima Mentoring preduzeća predstavlja veoma bitnu aktivnost čiji je cilj direktna konsultantska pomoć u podizanju nivoa kvaliteta rada i poslovanja. U zajedničkom radu preduzetnika i mentora realizuju se aktivnosti koje podižu konkurentnost i omogućavaju produktivnije i efikasnije poslovanje preduzeća. Kroz konkurs na nacionalnom nivou, koordiniran od strane RAS, omogućiće se pružanje podrške malih i srednjih preduzeća putem nefinansijske pomoći.

Ostvareni rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Pružena pomoć u pripremi 6 zahteva za mentoring
- Pružena usluga mentoringa izabranim preduzetnicima prema prethodno utvrđenoj dinamici.

Ostvareni rezultat:

- Kroz različite programe RAS pružena podrška u pripremi 4 zahteva za Mentoring u okviru SSU 2019. Odobreno 4 mentoringa u ukupnom trajanju od 150 sati.
- Pružena usluga mentoringa 4 MMSPP u okviru SSU u periodu od septembra do decembra 2019 u ukupnom trajanju od 150 sati.
- Pružena usluga mentoringa za 5 korisnika, početnika MMSPP sa 125 sati rada na terenu u okviru projekta Namenski StartUp 2017.
- Pružena usluga mentoring za 25 početnika sa preko 300 sati mentoringa na terenu u okviru projekta FEMINO

d) Podrška MSPP za subvencionisane kredite

Opis potrebe

Kod većeg dela MSP sektora koji posluje na teritoriji istočne Srbije primećeno je da svoje poslovanje uglavnom formiraju u lokalnim okvirima i da veoma mali broj preduzetnika i preduzeća posluje sa lakoćom i bez problema. Subvencionisani krediti za poslovanje kao podrška države, dobar su način da se prošire kapaciteti, zanovi oprema, proširi tržište.

Očekivani rezultat u 2019.

- Promocija programa subvencionisanih kredita za MSPP sektor
- Pružena podrška u pripremi bar 3 aplikacije za subvencionisane kredite koje plasira Ministarstvo privrede preko Fonda za razvoj, RAS i komercijalnih banaka.

Ostvareni rezultat u 2019.

- Održane 3 promocije programa u regionu
- Pružena podrška u pripremi 3 aplikacije za konkurse Fonda za razvoj i RAS

- U istočnoj Srbiji odobreno ukupno 9 kredita za MSP sa subvencijom od 25%, u iznosu od 23.681.718 dinara. Od odobrenih 2 preduzeća koristila usluge RARIS-a.

e) Podrška izvozno orijentisanim preduzećima – RAS

Opis potrebe

U okviru redovnih aktivnosti usmerenih na podršku MSP sektoru ove godine se očekuje nova verzija programa pružanja podrške preduzećima i preduzetnicima koji su izvozno orijentisani. Podrška bi trebalo da bude pružena kroz aktivnosti novoosnovane Razvojne agencije Srbije - RAS. Iskustva pokazuju da ovaj vid podrške još uvek nije dovoljno prepoznat među većim brojem preduzetnika i da se ne koristi u pravoj meri.

Očekivani rezultat u 2019.

- Promovisani programi podrške izvozno orijentisanim preduzećima
- Pružena pomoć u pripremi aplikacija za najmanje 5 zainteresovanih preduzetnika i preduzeća
- Odobren najmanje 1 zahtev za pružanje podrške izvozu

Ostvareni rezultati u 2019.

- Održane 2 promocije programa u regionu
- U 2019. godini program podrške izvozno orijentisanim preduzećima realizovana je kroz program konkurentnosti. Jedna MMSPP je aplicirala za ovu aktivnost, nije dobila sredstva.

f) Pružanje informacija

Opis potrebe

Ova usluga obuhvata pružanje informacija MSPP u vezi sa:

- 1) Start-up, odnosno svim neophodnim informacijama vezanim za počinjanje poslovanja;
- 2) nacionalnim programima za podršku MSPP;
- 3) dostupnim izvorima finansiranja (domaćim i stranim) za MSPP;
- 4) pravnim propisima i obavezama MSPP, porezima i taksama, kao i obaveznim formularima;
- 5) informacijama koje se mogu dobiti kroz Projekat „Evropska mreža preduzetništva“ (EEN mrežu) - uslovi za izvoz na inostrano tržište, tehnička pravila i tehnički standardi, transfer tehnologija i znanja, i dr;
- 6) udruživanjem MSPP – formiranje i rad klastera, udruženja i zadruga;
- 7) inovacijama, zaštitom intelektualne svojine;
- 8) standardima kvaliteta;
- 9) mogućnostima stvaranja poslovnih partnerstava;
- 10) informacijama o specijalizovanim uslugama – upućivanje na specijalizovane pružaoce usluga;
- 11) informacijama o poslovnim i inovativnim inkubatorima;
- 12) drugim informacijama od značaja za poslovanje sektora MSPP

Očekivani rezultat u 2019.

1. Redovno pružanje informacija RARIS bazi MSPP koja sadrži više od 1000 ažuriranih kontakata
2. Redovno prosledjivane informacije MSPP sektoru

Ostvareni rezultati u 2019.

- Redovno informisana baza preduzetnika o aktuelnim dešavanjima u oblasti preduzetništva telefonom, elektronskom poštom, nastupom u medijima i ličnim kontaktom.

g) Konsalting

Opis potrebe

Konsalting se bavi direktnom podrškom preduzetnicima u pripremi dokumentacije za apliciranje na konkurse za dodelu finansijskih sredstava, rešavanju problema u poslovanju, povezivanju sa potencijalnim poslovnim partnerima i institucijama, uvođenju inovacija u poslovanje.

Očekivani rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Pružen konsalting za najmanje 40 MSPP sa preko 100 sati provedenih na terenu

Ostvareni rezultati u 2019.

- Pružen konsalting za preko 40 potencijalnih i postojećih MMSPP sa preko 150 sati provedenih na terenu - 5 MMSPP sa 12 sati konsaltinga kroz SSU 2019, a 35 MMSPP sa preko 140 sati konsaltinga kroz druge projekte koje je realizovao RARIS(FEMINO).

h) Obuke

Opis potrebe

Tokom 2019-te obuke koje RARIS pruža postojećim i potencijalnim MSPP su:

- 1) kako započeti sopstveni biznis – start up paket (u trajanju od dva dana);
- 2) priprema biznis plana i poslovanje sa bankama (u trajanju od dva dana);
- 3) pregled standarda kvaliteta i zaštite životne sredine (u trajanju od dva dana);
- 4) finansijsko upravljanje (u trajanju od dva dana);
- 5) inovacije – uvod (u trajanju od jedan dan);
- 6) izvoz – za one koji prvi put izvoze (u trajanju od dva dana);
- 7) priprema za jedinstveno evropsko tržište (u trajanju od jedan dan);
- 8) marketing i prodaja (u trajanju od dva dana);
- 9) informacione tehnologije i poslovanje (u trajanju od jedan dan)
- 10) investiciona spremnost (u trajanju od dva dana)
- 11) Elektronsko poslovanje (u trajanju od 1 dan).

Navedene obuke vrše se po unapred utvrđenoj metodologiji RAS.

Očekivani rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Realizovano je više od 15 obuka sa više od 150 korisnika

Ostvareni rezultati u 2019.

Realizovano 12 obuka sa 139 polaznika, u sledećim kategorijama:

- 9 obuka za početnike u biznisu sa 109 polaznikom (Obuke SSU, modul 1).
- 2 obuke za početnike u biznisu i izradu biznis plana sa 20 polaznika
- 1 poslovna obuka Marketing i prodaja sa 11 polaznika

i) Program podrške razvoju konkurentnosti malih i srednjih preduzeća i preduzetnika

Opis potrebe
U današnjim uslovima poslovanja ukazala se potreba podršci sektoru MSPP u podizanju nivoa konkurentnosti sprovođenjem seta različitih aktivnosti. Ovaj program je osmišljen kao način da se finansijski pomogne sprovođenje određenog seta aktivnosti definisanog uslovima konkursa.
Očekivani rezultati u 2019.
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoć u pripremi najmanje 10 aplikacija za učešće na konkursu. • Odobreno najmanje 2 aplikacije u vrednosti od najmanje 500.000 dinara.
Ostvareni rezultati u 2019.
<ul style="list-style-type: none"> • Promovisan program kroz promociju programa RAS i MPRS i • Pružena pomoć u pripremi aplikacija za 2 zainteresovana MSPP. Planirani rezultat u 2019. godini izostao usled nemogućnosti jednog dela zainteresovanih MMSPP da zadovolje uslove konkursa, kao i nespremnosti da izdvoje potrebno vreme za pripremu aplikacije. • Odobrena 1 aplikacija u vrednosti od 526.157 dinara

j) Promocije

Opis potrebe
Promotivne aktivnosti, kao sastavni deo SSU paketa, realizuju se prema aktuelnim dešavanjima, raspisanim konkursima i redovnim aktivnostima RRA.
Očekivani rezultat u 2019.
Očekivani rezultat: <ul style="list-style-type: none"> • Realizovati najmanje 10 promocija prema unapred utvrđenoj metodologiji RAS • Informisati najmanje 150 direktnih učesnika promocija o aktuelnim dešavanjima u MMSPP sektoru.
Ostvareni rezultat u 2019.
<ul style="list-style-type: none"> • Održano 12 promocija • Informisano 246 direktna učesnika u aktuelnim dešavanjima u MMSPP sektoru

k) Program podrške ženskom preduzetništvu

Opis potrebe
U današnjim uslovima poslovanja sve je veća potreba da se ženskom preduzetništvu pruži podrška u podizanju nivoa konkurentnosti sprovođenjem seta različitih aktivnosti. Ovaj program je osmišljen kao način da se finansijski pomogne sprovođenje određenog seta aktivnosti definisanog uslovima konkursa.
Očekivani rezultati u 2019.
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoć u pripremi najmanje 5 aplikacija za učešće na konkursu • Odobreno najmanje 2 aplikacije u vrednosti od najmanje 300.000 dinara.
Ostvareni rezultati u 2019.
<ul style="list-style-type: none"> • U 2019. godini nije objavljen poseban poziv za podršku ženskom preduzetništvu.

5. Implementacija projekata za koje je obezbedjeno eksterno finansiranje

Planirano je da RARIS u 2019-toj radi na minimum 3 eksterno finansiranih projekta, a radilo se na 6 projekata koji su eksterno finansirani.

To su sledeći projekti:

I – GO DIGITAL! Projekat GO DIGITAL! realizuje se kroz program koji finansira EUPRO i on ima za cilj pomoć biznisima u istočnoj Srbiji koja posluju u turizmu i povezanim sektorima da se suoče sa izazovom koji donosi digitalizacija pružajući im konkretnu podršku.

Nakon obuke koju će proći institucije za podršku biznisu, biće pružena podrška u digitalizaciji preduzećima iz turističkog sektora.

Kroz javni poziv, odabrani preduzetnici i preduzeća će dobiti besplatno:

Obuku koja će im pomoći da otpočnu sa uvođenjem digitalizacije u sopstveni biznis. Na obukama će se obraditi teme kao što su: Pretraga subvencija i drugih izvora finansiranja, Elektronski servisi, Pretraga potencijalnih poslovnih partnera, E-poslovanje itd.

- Konkretnu pomoć za podizanje vidljivosti na najvažnijim turističkim platformama kao i za pripremu i realizaciju digitalne marketing kampanje. Na praktičnim radionicama preduzetnicima će se pomoći da napravite marketing plan, da postavite svoj biznis na Google Maps, da otvore ili unaprede stranicu na Facebooku ili Instagramu, da se predstavite na Bookingu, TripAdvisoru ili nekoj drugoj turistički relevantnoj digitalnoj platformi.
- Logo firme, proizvoda ili usluge; vizuale za kampanje na društvenim mrežama; promo spot; kampanju na internetu.

U projektu mogu da učestvuju 40 preduzetnika, mikro, malih i srednjih preduzeća registrovana na području Zaječarskog i Borskog okruga koja posluju u turizmu i povezanim sektorima.

II Edukacije u funkciji razvoja turizma istočne Srbije. Projekat je realizovan uz podršku turističkih organizacija istočne Srbije i Klastera ruralnog turizma „Čarolija istoka“ a kofinansiran je od strane Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija.

Cilj projekta je edukacija i osposobljavanje kadrova u turizmu istočne Srbije. Edukacije su primarno bile usmerene na jačanje kapaciteta turističkih radnika istočne Srbije kao i Institucija i organizacija za podršku razvoju turizma.

Ciklus edukacija se prvenstveno odnosio na vinski turizam, biciklistički turizam a poseban akcenat je dat na korišćenju društvenih mreža u turizmu istočne Srbije. Internet marketing preko društvenih mreža igra važnu ulogu u uspehu poslovanja u turizmu, ali se slabo koristi u istočnoj Srbiji. Iako društvene mreže pružaju važnu platformu za izgradnju odnosa sa turistima ova vrsta marketinga je malo poznata turističkim poslenicima.

Kroz set edukacija učesnici su se upoznali šta su društvene mreže i na koji način se one koriste. Kroz obuku su imali prilike da sami kreiraju svoju kampanju preko društvenih mreža.

III. INICIJATIVA ZA OČUVANJE ZEMLJIŠTA. Projekat Inicijativa za očuvanje zemljišta (Soil preservation initiatives! SPIN) realizuje RARIS u partnerstvu sa Opštinom Bojnica iz Bugarske, u okviru Interreg IPA CBC Programa prekogranične saradnje Bugarska – Srbija, kofinansiran od strane Evropske unije.

Projektom će se realizovati sledeće aktivnosti:

- Konferencija na početku projekta (Zaječarski okrug)
- Izrada Vodiča za zaštitu zemljišta
- Trening o zaštiti zemljišta (Zaječarski okrug)

- Konferencija o prekograničnoj zaštiti zemljišta (Bugarska)
- Izrada Akcionog plana zaštite zemljišta u prekograničnom području
- Sastanci Prekogranične radne grupe za zaštitu zemljišta (Bugarska i Srbija)
- Internet platforma
- Finalna konferencija projekta (Zaječarski okrug)

Opšti cilj projekta je očuvanje i poboljšanje kvaliteta zemljišta u Vidinskom i Zaječarskom okrugu i pograničnom području.

Specifični cilj: Unapređenje kapaciteta u Vidinskom i Zaječarskom okrugu za zajedničko očuvanje i poboljšanje kvaliteta zemljišta izloženog zagađenju izazvanim ljudskim aktivnostima.

IV Transdanube.Pearls - Network for Sustainable Mobility along the Danube (Mreža za održivu mobilnost u regionu Dunava) je projekat koji se realizuje kroz programa Interreg Danube Transnational Programme i koji je započeo 01.01.2017 a aktivnosti na projektu su završene 30.06.2019. U projektu je učestvovalo 15 partnera iz devet zemalja: Nemačka, Austrija, Mađarska, Slovenija, Hrvatska, Srbija, Bugarska, Rumunija, Moldavija, a RARIS je partner na projektu.

Glavni cilj projekta Transdanube.Pearls je bilo uspostavljanje mreže destinacija (bisera Dunava) posvećenih održivom transportu za turiste i stanovnike duž Dunava, koji će podržati saradnju između različitih aktera iz turizma i saobraćaja. Ova novoustanovljena mreža sa centralom u Austriji će povećati vidljivost destinacija i omogućiti posetiocima jedinstvenu priliku da putuju duž Dunava koristeći održive vidove transporta.

Projekat Transdanube.Pearls zvanično je započeo 1. januara 2017. godine. Kick-off konferencija, zajedno sa dvodnevni partnerskim sastankom održana je u Beogradu u periodu od 27. februara do 1. marta 2017. godine, a RARIS je bio domaćin i organizator.

U drugoj godini realizacije projekta, RARIS-ov projektni tim je glavni fokus imao na završetku izrade dva dokumenta: Studija izvodljivosti za uspostavljanje sistema za iznajmljivanje (e) bicikala u Istočnoj Srbiji i Biznis plan za informacione centre za mobilnost, odnosno na izradi (SRTMP) – Strateškog plana održive mobilnosti za opštinu Kladovo sa osvrtom na širi region Đerdapa.

U Kladovu, Negotinu, Donjem Milanovcu i Zaječaru su zvanično počeli sa radom Info centri za mobilnost. Informacioni centri za mobilnost deluju u okviru već postojećih turističkih info centara.

U okviru aktivnosti na širenju znanja o održivoj mobilnosti, održano je i više treninga za predstavnike lokalnih samouprava i turističkih organizacija.

Opština Kladovo je ispunila stroge kriterijume za dobijanje statusa bisera Dunava kao jedina opština iz Srbije, Bugarske i Rumunije i uz gradove iz Austrije, Nemačke, Mađarske, Hrvatske i Slovenije postala punopravni član Mreže Biseri Dunava.

V Active Home. Activation of Homelles (ActiveHome) je projekat koji se realizovao u okviru Intrag Danube Transnacionalnog programa. Osmišljen je za pripremu strateških i makro-regionalnih koncepata za dalju primenu u nekom od instrumenata EU (CEF, EIB, Horizon 2020, Erasmus+, LIFE itd.)

Vodeći partner na projektu je bila slovenačka regionalna razvojna agencija iz Celja (RASR – Regionalna agencija Savinjske regije), a partneri na projektu su Grad Zagreb i RARIS. Projekat je započeo 1.9.2018 i predviđeno je da traje maksimalno godinu dana, a formalno je okončan u julu 2019. Svrha projekta je priprema glavnog projekta – poboljšanje kvaliteta javnih usluga optimiziranjem upravljanja sa fokusom na beskućnike.

Glavne aktivnosti projekta su fokusirane na izradi 3 dokumenta – outputa:

1. Izveštaj o stanju u predmetnoj oblasti
2. Izrada radnog plana (plana aktivnosti za pripremu glavnog predloga projekta)
3. Izveštaj o mogućim izvorima finansiranja.

VI Znanje za razvoj. Znanje za razvoj je projekat jačanja kapaciteta u istočnoj Srbiji koji se realizuje u okviru Programa Razvojne agencije Srbije za unapređenje saradnje i podizanje kapaciteta na regionalnom i lokalnom nivou. Nosilac projekta je RARIS sa opštinama Knjaževac i Boljevac kao partnerima.

Projekat obuhvata istočnu Srbiju, sa svoja dva okruga, Borskim i Zaječarskim i unapređuje ekonomski i regionalni razvoj kroz jačanje međuinstitucionalne saradnje i kapaciteta ARRA, JLS i KLER.

Nakon uspešno realizovanih prvih aktivnosti projekta u 2018. godini, u 2019. je završeno sprovođenje aktivnosti koje se odnosi na izradu na izradu osam razradjenih ideja projekata (Project Fiche) i to:

- 4 razrađene ideje projekta (Project Fiche) za lokalne projekte od značaja za regionalni razvoj
- 4 razrađene ideje projekta (Project Fiche) za razvoj preduzetničke infrastrukture

U okviru projekata je realizovano je i drugo studijsko putovanje na temu „Primeri dobre prakse projekata razvoja preduzetničke infrastrukture“ u Hrvatsku kao i više radionica i obuka na teme:

- Pisanje projekata sa akcentom na EU finansiranje
- Javno-privatno partnerstvo kao model finansiranja razvojnih projekata
- Teritorijalni marketing i regionalno brendiranje u funkciji razvoja regiona
- Jačanje konkurentnosti u turizmu kroz udruživanja i poslovno povezivanje

U okviru projekta izrađena je i Analiza potreba za unapređenjem preduzetničke infrastrukture u istočnoj Srbiji i realizovan forum na temu „Međusektorsko partnerstvo za razvoj istočne Srbije.

VII „Aid for Trade: Support to productive Capacities in the Agroindustrial sector in Serbia“ - Regional platform for the support of rural tourism.

Projekat pod nazivom "Regional platform for the support of local tourism" realizovan je u sklopu programa „Aid for Trade: Support to productive Capacities in the Agroindustrial sector in Serbia“ koji je finansirala Ruska federacija a sproveo UNDP.

Tokom realizacije Projekta, sprovedena je obuka za više od 100 domaćinstava sa potencijalima za seoski turizam (odnosno onih koji se već njime bave).

Projekat je izradio i priručnik, koji je neka vrsta sveobuhvatnog vodiča za ruralni turizam na oko 80 strana, sa pregršt korisnih informacija i koji predstavlja neku vrstu alata koji može pomoći u svakodnevnom radu i dati konkretne odgovore na pitanja i dileme u pružanju usluga u ruralnom turizmu.

Kroz održane treninge, 104 osobe iz četiri opštine (Bor, Majdanpek, Sokobanja i Negotin) su unapredile svoja znanja iz oblasti koje se odnose na pravnu regulativu koja reguliše pokretanje i vođenje posla u ruralnom turizmu, sa posebnim akcentom na najnovije zakonske promene.

Ljudima koji nisu još uvek uključeni u poslove vezane za ruralni turizam preneti su znanja i praktične veštine, koje im otvaraju mogućnost da počnu sa ozbiljnim razmatranjem opcija da diversifikuju svoja tradicionalno poljoprivredna gazdinstva i da uz minimalne napore pokrenu biznis u ruralnom turizmu, koji u značajnoj meri može doprineti njihovom boljem ekonomskom položaju.

Predstavnici opštinskih uprava i turističkih organizacija iz gradova i opština sa regiona takođe su prošli obuku koja je obuhvatala teme vezane za kategorizaciju i standardizaciju u ruralnom turizmu, mogućim izvorima finansiranja projekata u ruralnom turizmu i marketingu, sa posebnim akcentom na digitalno oglašavanje i kanalima prodaje u ruralnom turizmu.

6. Promocija mogućnosti investiranja u region

Opis potrebe
<p>Nizak nivo investiranja u region značajno usporava razvoj regiona. Ovaj problem ima više uzroka od kojih su najvažniji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loša saobraćana povezanost regiona sa glavnim koridorima • Lokalne samouprave još uvek nisu dobile pravo raspolaganja imovinom • Nizak nivo pripremljenosti projekata za investiranje • Region nije prepoznat kao investiciona destinacija <p>Sve ovo ukazuje na potrebu da se paralelno radi na nekoliko koloseka. RARIS će zajedno sa lokalnim samoupravama i privredom regiona pre svega radi na promociji mogućnosti investiranja u region.</p>
Aktivnost
<p>U toku 2019. godine glavne aktivnosti su bile:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stalna dopuna podataka na sajtu http://raris.org/invest - Pružanje podrške i pomoći zaposlenima iz lokalnih organizacionih jedinica za LER da unaprede svoje kapacitete na polju privlačenja direktnih investicija kroz korišćenje novih saznanja u okviru sektorske promocije investicionih potencijala - Koordinacija u objedinjavanju investicionih potencijala i projekata - Omogućavanje boljeg povezivanja regionalnih investicionih projekata sa bazom podataka na nivou države koju vodi RAS; - Pomoć u pripremi i prezentaciji investicionih projekata. RARIS je u 2019. pokrenuo inicijativu za organizovanje prezentacije o investicionim potencijalima regiona pred potencijalnim investitorima u Beogradu. Obavljeni su preliminarni razgovori sa gradovima i opštinama iz regiona, definisan je koncept promocije i otpočelo se

<p>sa pripremom prezentacije koja će biti održana u prvom kvartalu 2020. u Beogradu;</p> <p>- Povećanje nivoa saznanja i interesovanja dijaspore u investicione potencijale T.K.</p>
Ostvareni rezultat u 2019.
<p>Očekivani rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investicioni potencijali regiona dostupniji potencijalnim investitorima, <p>Ostvareni rezultati:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Definisan plan i koncept promocije investicionih potencijala u Beogradu i započeto sa aktivnostima na pripremi ovog događaja.

7. Lobiranje i zastupanje interesa

Opis potrebe
Nedovoljni uticaj regiona i opština na mestima gde se odlučuje.
Aktivnost
<p>RARIS je lobirao i zastupao interese svojih osnivača pred domaćim i međunarodnim interesnim grupama.</p> <p>Potrebe regiona su predstavljane različitim političkim, strukovnim i drugim grupacijama iz regiona i dobijena široka podrška za njihovu realizaciju. Potrebe i projekti regiona su predstavljeni na više skupova i u više prilika.</p> <p>RARIS je prepoznat kao primer dobre prakse saradnje lokalnih samouprava, biznisa i drugih organizacija na rešavanju regionalnih problema.</p> <p>RARIS je član Radnih grupa za programiranje programa prekogranične saradnje za novu finansijsku perspektivu EU za period 2021 - 2027 Bugarska – Srbija i Rumunija – Srbija. Tokom 2019-te godine RARIS je nastavio da radi na uspostavljanju bolje saradnje sa dijasporom u Austriji.</p> <p>Tokom 2019. RARIS je nastavio sa praksom aktivnog odnosa po javnošću i sa drugim partnerima, od opština preko različitih Ministarstava, i relevantnih međunarodnih organizacija i ambasada do vodećih firmi.</p> <p>U regionu se RARIS promovisao kroz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Održavanje konferencija za štampu • Emitovanja Saopštenja o važnim događajima • Gostovanja na lokalnim medijima • Predstavljanje projekata na lokalnim medijima, • Newsletter-a <p>WEB sajt RARIS-a www.raris.org je u 2018. imao 50.377 posetilaca. Newsletter RARIS-a je u 2019. imao 1 izdanje.</p> <p>RARIS je uspostavio dobru saradnju sa drugim Regionalnim razvojnim agencijama u Srbiji i sa njima formirao asocijaciju SARRA – Srpska asocijacija regionalni razvojnih agencija. Posebno je značajna saradnju koju RARIS ima sa drugim Regionalnim razvojnim agencijama iz statističkog regiona Južna i Istočna Srbija u okviru Asocijacije „Jugoistočna razvojna mreža“. Asocijacija ima za cilj da promoviše ravnomerni regionalni razvoj južne i</p>

istočne Srbije, dok će regionalne agencije za razvoj koje deluju na toj teritoriji - svojom međusobnom saradnjom, razmenom iskustava i umrežavanjem doprinositi ubrzanom regionalnom razvoju ovog dela Srbije, kao i čitave zemlje.

Osnivači asocijacije su:

- Regionalna razvojna agencija – "Jug" Niš
- Regionalna razvojna agencija "Braničevo – Podunavlje"
- Centar za razvoj Jablaničkog i Pčinjskog okruga
- RARIS, Regionalna agencija za razvoj istočne Srbije

RARIS je posvetio pažnju i osetljivim društvenim pitanjima kao što su na primer: rodna ravnopravnost i zaštita životne sredine.

Ostvareni rezultat u 2019.

Očekivani rezultat:

- Problemi, potencijali i ideje istočne Srbije su postali dostupni većem krugu nosioca procesa odlučivanja u zemlji i šire

Ostvareni rezultat:

- Problemi, potencijali i ideje istočne Srbije su postali dostupni većem krugu nosioca procesa odlučivanja u zemlji i šire.

8. Edukacija i obuka

Opis potrebe

Edukacija i obuka je stalna aktivnost RARIS-a koja je i u protekloj godini uspešno realizovana u skladu sa evidentiranim potrebama za obukama i treningom od strane osnivača. Ove godine akcenat bio na treninge i obuke koji su namenjeni lokalnim samoupravama, javnom i NVO sektoru. Dominirale su teme vezane za poljoprivredu, razvoj turizma, upravljanje projektnim ciklusom, proces priključivanja Srbije EU i sl. Stalno je prisutna potreba da se sa edukacijama nastavi sa ovom i sa ostalim prepoznatim temama u skladu sa Programom sveobuhvatnog jačanja kapaciteta lokalnih samouprava u istočnoj Srbiji.

Aktivnost

RARIS je u 2019. organizovao različite obuke i treninge:

1. Trening iz ruralnog turizma, Donji Milanovac, 26. mart sa 20 učesnika
2. Trening iz ruralnog turizma, Negotin, 4. april sa 28 učesnika
3. Trening za izradu Biznis plana u Ruralnom turizmu, Negotin, 5. april sa 15 učesnika
4. Trening iz ruralnog turizma, Kladovo, 10 april sa 45 učesnika
5. Trening iz ruralnog turizma, Bor, 11. april sa 24 učesnika
6. Trening za izradu bizis plana u ruralnom turizmu, Bor, 12. april sa 12 učesnika
7. Trening iz Ruralnog turizma, Boljevac, 15. april sa 14 učesnika
8. Trening PCM – Bor, Hotel Albo, 15 i 16. oktobar – 28 učesnika
9. Trening za zaštitu zemljišta SPIN, TIS Zaječar 10. i 11. 10. 23 učesnika
10. Kladovo, trening iz digitalnog marketinga 18. novembra sa 26 učesnika
11. Priprema za EU Programe – 10.12. Zaječar, 42 učesnika

RARIS je u 2019 organizovao studijsko putovanja:

- 23-24.03, Slovenija, upoznavanje sa primerima dobre prakse u Dolenjskoj, sa 8 učesnika, predstavnika lokalnih samouprava

- 25-28.09 „Lokalni ekonomski razvoj – primer Hrvatske“ sa 8 učesnika, predstavnika lokalnih samouprava
Ostvareni rezultati u 2019.
Očekivani rezultati: <ul style="list-style-type: none"> • Realizovano 6 treninga/seminara sa najmanje 120 učesnika • Omogućeno učešće na najmanje jednom treningu u inostranstvu za predstavnike opština Ostvareni rezultati: <ul style="list-style-type: none"> • Realizovano je 11 treninga / seminara sa više od 250 učesnika • Ove godine nije organizovano učešće predstavnika opština na treningu u inostranstvu, jer ni jedan program sa kojim je do sada takva saradnja ostvarivana nije nudio takvu mogućnost. • Realizovano je 2 studijska putovanja sa 16 učesnika

9. Podrška Regionalnom razvojnom savetu

Po Zakonu o regionalnom razvoju (član 37) Regionalna razvojna agencija je privredno društvo ili udruženje osnovano za obavljanje poslova odnosno unapređenje regionalnog razvoja, koja je akreditovana, u skladu sa ovim Zakonom. Za region južne i istočne Srbije je po Zakonu predviđeno da se akredituju minimum tri Regionalne razvojne agencije.

Sredstva za rad, realizaciju razvojnih projekata i obavljanje poslova Regionalna razvojna agencija (član 38) obezbeđuju se iz:

- prihoda koje ostvari obavljanjem poslova;
- budžeta jedinica lokalne samouprave koje su osnivači Regionalne razvojne agencije
- donacija, sponzorstava, razvojne pomoći domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica;
- drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Po članu 39 istog Zakona Regionalna razvojna agencija obavlja sledeće poslove:

- učestvuje u pripremi i sprovođenju razvojnih dokumenata i prati njihovu realizaciju na nivou regiona i jedinica lokalne samouprave
- saraduje sa autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave u pripremi i primeni lokalnih razvojnih planova;
- predstavlja interes regiona u odnosima sa Nacionalnom agencijom za regionalni razvoj i u okviru svoje nadležnosti učestvuje u realizaciji usvojenih razvojnih dokumenata;
- priprema i sprovodi programe stručnog usavršavanja za potrebe razvoja privrednih društava i preduzetništva, razvoja infrastrukture i razvoja institucija i organizacija i za unapređenje kapaciteta jedinica lokalnih samouprava
- prati i sprovodi mere i realizuje razvojne projekte za koje je ovlašćena;
- obavlja poslove međunarodne, prekogranične i međuopštinske saradnje iz svoje nadležnosti;
- vodi informacioni sistem od značaja za regionalni razvoj jedinica lokalne samouprave
- obavlja i druge poslove u skladu sa osnivačkim aktom.

10. Jačanje kapaciteta RARIS-a

Opis potrebe
RARIS treba da ojača svoje kapacitete kako bi mogao da pruža bolje usluge svojim osnivačima.
Aktivnost
<p>Jačanje kapaciteta RARIS-a se realizuje kroz sledeće aktivnosti:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Trening i obuka zaposlenih 2. Obuka TERIS, Kohezionna politika – 24-25.04 – VJ, ZM, BK, MP, DM 3. Obuka IPARD – 19-20.05. – VJ, DM, BK, ZM, BB, MP 4. Obuka TERIS, Akcioni plan – 23-24.05. – VJ, ZM, BK, MP, DM 5. Izrada Biznis Plana, Saradnja sa Bankama i Spremnost za Investiranje – BK (13-15.05.), BB (24-26.06.) 6. Digitlni marketing RAS – 12-13.11 – BB 7. E-poslovanje RAS – 19-20.11 - BK
Ostvareni rezultat u 2018.
<p>Očekivani rezultati su bili:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaposlenima omogućeno učešće na najmanje 5 treninga ili obuka ili studijskih putovanja <p>Ostvareni rezultati su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaposleni su učestvovali na 7 treninga